

Het immigratiedebat splitst de homobeweging. Lukt het zo nog om eensgezind voor lhbti'ers op te komen?

Vanwege zijn uitspraken over vluchtelingen moest Frits Huffnagel opstappen als voorzitter van Amsterdam Gay Pride. De van oorsprong linkse homobeweging strijdt tegen discriminatie, maar ook vóór individuele vrijheid. Dat schuurt.

Haroon Ali 23 augustus 2020

'Begin maart is Frits Huffnagel [te gast bij](#) het Radio 1-programma *Spraakmakers*. De sfeer in de studio is ontspannen en Huffnagel wordt gevraagd of hij nog wel over straat durft, nu er een nieuw virus rondwaart. 'Ja hoor', zegt de voorzitter van Amsterdam Gay Pride (AGP). Over naar de stelling van de dag: moet Europa niet zijn verantwoordelijkheid nemen in de vluchtelingencrisis? Moeten wij [meer vluchtelingen opnemen](#)? 'Nee, geen nieuwe vluchtelingen', zegt VVD'er en oud-wethouder Huffnagel resoluut. Presentator Ghislaine Plag houdt hem het aanzienlijke verschil voor tussen het aantal vluchtelingen dat Turkije heeft opgenomen, en het aantal dat de Europese Unie is binnengelaten. 'Maar die mensen moeten hier helemaal niet naartoe komen', vervolgt Huffnagel. 'Wij zien een kind en denken dan: o wat zelig, terwijl we niet de vader zien die daarachter staat, die misschien oorlogsmisdaden heeft gepleegd, en een moeder die daarachter staat die dat heeft gefaciliteerd.'

Een week later legt Huffnagel zijn functie neer als voorzitter van AGP, onder druk gezet door bijna honderd organisaties, waaronder COC Amsterdam, de politieke partij BIJ1 en de actiegroep Kick Out Zwarte Piet. 'Het is onacceptabel dat Pride Amsterdam wordt geleid door een voorzitter die een xenofobe kijk heeft op vluchtelingen', stellen ze [in een open brief](#) waarin ze het aftreden van Huffnagel eisen. Ook de andere bestuursleden van AGP kondigen hun vertrek aan. Dit tot verbijstering van het netwerk VVD LHBT, [dat twittert](#): 'De Pride Amsterdam is een feest van alle meningen. Dus Frits, Robin, Marie, Josee en Jan-Hein zijn van harte welkom op onze boot. De uitnodigingen komen jullie kant op.'

De verhoudingen binnen de homobeweging staan al langer op scherp door het Nederlandse integratiedebat. Neem de immigratiekritische actiegroep De Roze Leeuw (die voorheen opereerde onder de naam Dutch Gayservatives), wiens leider Lennard van Mil in 2017 voor het eerst meeloopt tijdens de Rotterdam Pride. Van Mil, op dat moment ook voorzitter van Jong Leefbaar Rotterdam, draagt een roze overall, met zwarte laarzen en handschoenen. Gaybashers moeten wat hem betreft aan de schandpaal worden genageld, door ze in zo'n opvallende outfit vuil te laten prikken langs de weg. En vluchtelingen die gays in azc's mishandelen konden wat hem betreft direct 'het land uit worden geflikkerd', zei hij voorafgaand aan de optocht [tegen GeenStijl TV](#). Tijdens de parade proberen twee meisjes van Reclaim Our Pride zijn Hollandse vlag af te pakken, omdat hij een 'nationalist' is die een 'blank Nederland' nastreeft. Van Mil verwijt de meisjes weer dat zij niet inclusief zijn.

Diezelfde Van Mil mengt zich in maart van dit jaar ook in de discussie over de uitspraken van Frits Huffnagel. 'Diversiteit betekent óók dat mensen verschillende meningen mogen hebben', stelt Van Mil [in het AD](#). 'In de lhbt-gemeenschap zijn heus mensen te vinden die zich wel kunnen vinden in de kritiek van Huffnagel op vluchtelingen. Die groep sluit het COC nu dus uit.'

Binnen de homobeweging stuiten (radicaal) rechtse geluiden over moslims en vluchtelingen op weerstand van een overwegend progressieve meerderheid. Maar daarbuiten, in de geschakeerde homogemeenschap associëren sommige boegbeelden zich vrijelijk met een rechts gedachtengoed. 'Het land wordt overgenomen door buitenlanders en we zijn gewoon te laat', zegt Gerard Joling in 2018 [in een interview met Playboy](#). 'We kunnen niet meer terug. En dat is de schuld

van links.' De volkszanger steunt Thierry Baudet en feliciteert de leider van Forum voor Democratie met zijn winst tijdens de Europese Parlementsverkiezingen in 2019. Joling [doet dat vanuit zijn achtertuin](#), waar 'de uil van Minerva is geland', een verwijzing naar Baudets speech.

De homobeweging streefde decennialang een gemeenschappelijk doel na; de verbetering van de maatschappelijke positie van lhbt'i'ers. Maar kan de beweging nog wel tot een gezamenlijk doel komen, nu het integratiedebat de beweging lijkt te verdelen in verschillende kampen?

Het lhbt'i-activisme heeft van oorsprong linkse wortels, zegt sociaal-wetenschapper Laurens Buijs van de Universiteit van Amsterdam, die onderzoek doet naar anti-homogeweld, de Nederlandse identiteit en de multiculturele samenleving. 'Gays liften mee op het succes van de tweede feministische golf in de jaren zestig en zeventig. Ze vonden elkaar in hun afkeer van traditionele gezinnen en rolverdelingen.' Het was volgens Buijs ook een gezamenlijke aanval op het kapitalisme, dat draaiende werd gehouden door werkende mannen en werd gefaciliteerd door vrouwen die thuisbleven en voor de kinderen zorgden. 'Zowel feministen als lhbt'i-activisten wilden dat systeem uitdagen, met meer aandacht voor het individu en zelfontplooiing.'

Uiteraard zijn er altijd conservatievere lhbt'i'ers geweest, zegt Buijs, ook toen anderen de barricaden opgingen. 'De homoactivisten in de Randstad waren links, maar er was ook een grote groep homomannen die kozen voor een burgerlijker bestaan buiten de grote steden, die VVD of CDA stemden en naar de kerk bleven gaan. Deze homomannen woonden misschien wel samen, maar kozen ervoor om welvaart, succes en geluk na te jagen binnen de kaders van een heteronormatief bestaan. Zij waren dan ook minder zichtbaar, minder uitgesproken en niet zo betrokken bij de radicalere, linkse homobeweging in Amsterdam, waartoe ook veel woordvoerders uit de lhbt'i-gemeenschap behoorden.'

Pim Fortuyn zwengelde een rechts, homo-activistisch geluid aan, toen hij in 2002 campagne voerde met zijn LPF. Toen hij in datzelfde jaar werd vermoord, werd hij een martelaar van het vrije woord. De homoseksuele populist sprak zich fel uit tegen de 'achterlijke' islam, die de emancipatie van vrouwen en lhbt'i'ers altijd in de weg zou staan. 'Fortuyn werd zo het boegbeeld van homo's die vonden dat ze de prijs betalen voor de multiculturele samenleving', zegt Buijs. 'De lhbt'i-rechten in Nederland, een van onze kroonjuwelen, waren volgens hen onder druk komen te staan. Die vrees heeft een nieuwe golf van rechts denken veroorzaakt, met name onder witte homomannen.' Wat hen bindt, zegt Buijs, is het gevoel dat 'regressief' links nieuwkomers te veel behaagt, waardoor hun eigen veiligheid in gevaar komt.

'Veiligheid, veiligheid, veiligheid', herhaalt activist Van Mil (28) als zijn speerpunt. Zijn actiegroep De Roze Leeuw telt [bijna vijfhonderd Facebookvolgelingen](#) die zich allen zorgen maken om hun veiligheid als lhbt'i'ers. Als tiener in Terneuzen werd hij zelf ook vaak uitgescholden en bedreigd vanwege zijn gaardheid. 'Negen van de tien keer waren dat niet de Nederlandse kinderen uit Zeeland, maar mensen met een migratieachtergrond.' Maar hij leerde respect af te dwingen door voor zichzelf op te komen. 'Ik heb het lang opgekropt, maar op een gegeven moment barstte de bom. Ik dacht: dit is mijn land, dus anderen gaan mij niet vertellen dat ik hier niet

thuishoor. Door terug te schreeuwen hield het gepest op. Ik wil daarom dat homo's voor zichzelf leren opkomen en niet meer worden weggezet als slachtoffers.'

Van Mil richtte zijn actiegroep op nadat een homostel uit Arnhem in 2017 was mishandeld [met een betonschaar](#). Hij vindt dat de politiek te weinig doet. 'Als je kijkt naar de daders van anti-homogeweld zijn Marokkanen oververtegenwoordigd. Ik vind dat een probleem, dat we niet oplossen door er niet over te praten.' Afgelopen maanden waren er ook weer een aantal geweldsincidenten tegen lhbt'ers in de hoofdstad. Eén homostel werd zelfs [twee keer achter elkaar](#) lastiggevallen.

Familiewaarden

Progressieve lhbt'ers dagen vaak traditionele familiewaarden en rolverdelingen uit, maar de conservatieve voorman Lennard van Mil van actiegroep De Roze Leeuw wil die juist beschermen. 'Een kind heeft een vader en een moeder nodig, ook al beseft ik dat dit niet altijd kan. Bovendien zijn er al veel te veel mensen, dus waarom moeten gays op een onnatuurlijke manier extra kinderen op de wereld zetten? Ik ben ook geen voorstander van het homohuwelijk. Ik wil niks verbieden, maar emancipatie houdt niet in dat we hetero's overall in moeten nadoen. We zijn niet gelijk, ook niet beter of slechter, maar anders. Laat ons dan ook op een andere manier iets toevoegen.'

Sociaal-wetenschapper Buijs ziet ook een terugkerend profiel onder daders, namelijk dat van Marokkaans-Nederlandse jongemannen. Maar wat zeggen de cijfers? Buijs analyseerde in 2009 ruim tweehonderd aangiften van anti-homogeweld in Amsterdam, die tussen 2007 en 2008 waren gedaan. Eenderde van de daders bleek wit, eenderde had een Marokkaanse afkomst. 'Maar er is nooit een vervolg op gekomen en ook de politie houdt etniciteit niet bij, wat ik armoedig vind voor een land als Nederland. Ik snap de bezwaren tegen dergelijk onderzoek. Op de Universiteit van Amsterdam zijn hier ook vaak discussies over: creëren we niet een probleem door de afkomst van daders te benoemen? Maar ik vond in mijn eigen peiling een duidelijk patroon, dus we komen niet verder door geen onderzoek te doen en erover te zwijgen.'

Siep de Haan, medeoprichter van de Pride, [zoekt het debat op](#). 'De vrijheid van meningsuiting mag door niemand worden beperkt.' Hij staat achter Huffnagel. 'Frits maakte een onhandige uitspraak over vluchtelingen, maar vertolkte in feite het kabinetsstandpunt, namelijk dat we voorzichtig moeten zijn en niet iedereen moeten toelaten. Het was raar dat niet alleen Frits maar het hele bestuur besloot te wieberen.' De Haan stelt dat juist gemarginaliseerde lhbt'ers zouden moeten openstaan voor andersdenkenden. 'Politici pamperen allochtonen, maar die zijn mondig genoeg, dus laten we open en eerlijk discussiëren over discriminatie aan beide uiteinden van het politieke spectrum.'

Huffnagel kreeg ook steun uit de lhbt-gemeenschap, laat hij via e-mail weten. 'Daar zaten veel mensen tussen die het inhoudelijk met me eens zijn en zeker ook mensen die het inhoudelijk niet met me eens zijn, maar wel vinden dat ik mijn mening mag geven.' De voormalige Pride-voorzitter, die zich als wethouder van Den Haag en Amsterdam en als ondernemer bezighield met citymarketing, voelt zich gesterkt

door ruim zeshonderd mensen die [de petitie #fritsmoetblijven](#) ondertekenden. ‘Het bevestigt mijn mening dat de vrijheid van meningsuiting ook binnen de Pride-familie moet worden gevierd. Gelukkig vinden velen dat een Pride alleen inclusief is als je met elkaar van mening kunt verschillen en anderen niet uitsluit.’

Het is een misvatting dat de rechterflank alleen bang is voor buitenlanders, zegt onderzoeker Buijs. ‘We hebben als land ook belangrijke rechten verworven, zoals de vrijheid en gelijkheid van lhbt’ers. Daar mogen we best trots op zijn. We moeten de homo- en vrouwvriendelijkheid beschermen – en tegelijkertijd strijden tegen racisme.’ Links zal volgens Buijs een ‘taal’ moeten vinden om de intolerantie onder bepaalde minderheidsgroepen te bespreken. ‘Anders wordt dat debat gekaapt door demagogen, die de angst voor anti-homogeweld opnemen in de grotere mythe dat Nederland beter was toen het nog een homogeen wit land was.’

Dat is ook een uitdaging voor het COC, de grootste en oudste belangenorganisatie voor lhbt’ers in Nederland. ‘Het COC is links noch rechts’, zegt voorzitter Astrid Oosenbrug. ‘We zijn er voor de hele gemeenschap. Zelf ben ik niet zo van de labels, er zijn al genoeg tegenstellingen in de samenleving. Ik ga dus liever het gesprek aan dan dat ik de deur dichtsla.’ Oosenbrug verwijst naar de politieke kleur van haar voorgangers, die varieerde van de VVD tot GroenLinks. Ze heeft zelf [vijf jaar in de Tweede Kamer gezeten](#) voor de PvdA, met de portefeuille ict, en was actief in zowel het vrouwennetwerk als het lhbt-netwerk van de partij. Als voorzitter van het COC is ze bereid met iedereen te praten, maar zegt tegelijkertijd dat de belangenorganisatie altijd zal strijden voor een diverse en inclusieve samenleving, zonder discriminatie op welke grond dan ook. ‘Als je je voor zo’n samenleving wilt inzetten, ben je van harte welkom bij het COC.’

Oosenbrug vindt het kwalijk als moslims en mensen met een migratieachtergrond op één hoop worden gegooid. In mei van dit jaar [overleed Saïd Zankoua](#), een homoman met Marokkaanse achtergrond, aan een epileptische aanval. Hij liep die aandoening op na meerdere keren te zijn mishandeld door andere Marokkaanse Nederlanders en door een pijnlijke ‘homogenezing’ te ondergaan. ‘Saïd was een geliefd en krachtig rolmodel’, zegt Oosenbrug. ‘Het was pijnlijk om te zien hoe sommigen die gelegenheid aangrepen om helemaal los te gaan op de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap, terwijl Saïd daar zelf onderdeel van was. Veel biculturele lhbt’ers in onze achterban waren daar kapot van.’ Culturele problemen speelden een grote rol in Zankoua’s leven, maar daardoor kun je nog niet een hele bevolkingsgroep over één kam scheren, vindt Oosenbrug. Het COC steunt daarom initiatieven van biculturele en religieuze lhbt’ers, schuift rolmodellen naar voren en geeft voorlichting op scholen om de tolerantie te vergroten, ook onder minderheden.

Haatmisdrijven

GroenLinks en de ChristenUnie dienden eind juni [een wetsvoorstel](#) in om de straffen te verhogen op haatmisdrijven. Jaarlijks doen zo’n tweeduizend lhbt’ers melding of aangifte van geweld, maar er worden per jaar minder dan tien daders veroordeeld voor lhbt-discriminatie, vaak met lage straffen. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de straf op mishandeling met eenderde te verhogen als er sprake is van een discriminatoir motief. Tijdens de afgelopen Pride riep het COC politieke partijen op om de aanpak van anti-homogeweld [een speerpunt te maken](#) tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in 2021.

De politieke versnippering kun je zien als een teken dat de lhbt-gemeenschap volwassen is geworden. Homoseksualiteit is in Nederland zo genormaliseerd, dat de belangen van lhbt'ers worden omarmd door het volledige politieke spectrum, zegt Buijs. 'Je ziet dus dat de gemeenschap zich begint te differentiëren in verschillende stromingen. Links zal zich blijven uitspreken tegen Baudet en Wilders, omdat homorechten voor hen hand in hand gaan met gelijkheid voor iedereen, ongeacht kleur en afkomst. Maar er is ook een groeiende groep lhbt'ers die zich niet met dat gedachtengoed identificeert. Het complexe vraagstuk van dit decennium is: hoe bewaken we de vrijheid van meningsuiting in dit land, hoe geven we iedere lhbt'er een stem, terwijl discriminatie op alle fronten wordt bestreden?' Maar op die vraag heeft Buijs nog geen antwoord.

Ook de rechterflank is nog zoekende. Een aantal prominente, islamkritische homomannen weigerde mee te werken aan dit artikel, omdat ze niet als (te) rechts willen worden gezien. 'Ik zou mezelf ook niet rechts noemen', zegt Lennard van Mil, die zich niet meer aan een politieke partij wil binden. 'Labels zijn niet meer van deze tijd, daar is de wereld te complex voor. Voor mij staat de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van het individu centraal. We leven in een van de beste landen ter wereld, maar dat lijken we soms te vergeten.' Ook Siep de Haan wil geen kleur bekennen. 'Ik zie dat bepaalde mensen uit schaamte of zelfhaat hun eigen cultuur overboord gooien. We hebben mooie normen en waarden in Nederland en ik vind niet dat we die niet moeten inruilen, of problemen niet benoemen uit angst om anderen te beledigen. Maar dat is geen exclusief links of rechts standpunt.'

Hoe moet de homobeweging nu verder? Hoe kunnen die kampen worden verenigd, zodat ze samen strijden voor de bescherming van lhbt'ers? Alle geïnterviewden zeggen dat ze labels zoals links en rechts, hetero en homo willen loslaten, omdat ze de polarisatie vergroten. 'Er zijn alleen maar hokjes bijgekomen, zoals panseksueel en non-binair', zegt Van Mil. 'Dat zou meer duidelijkheid moeten scheppen, maar we worden juist verder uit elkaar gedreven.' Het versterkt ook de identiteitspolitiek, waarbij individuen niet langer discussiëren op basis van argumenten, maar vooral kijken naar de groep waartoe hun opponent behoort. Zij is links, dus ze wil alle vluchtelingen binnenlaten. Hij is rechts en geprivilegieerd, dus hij haat buitenlanders. Terwijl Van Mil ook linkse waarden belangrijk vindt, zoals een beter milieu. Ook hekelt hij, net als linkse activisten, de commercialisering van de Pride. 'Vergeet dus die labels, maar luister naar wat ik inhoudelijk zeg. Daar hoeft je het niet eens mee te zijn, maar ik zal altijd het recht verdedigen om me uit te spreken.'